

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminec'a, F6iea una data pe septimana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.s. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidicari, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 101. Brasiovu, 1 Ianuaru 1865, 20 Dec. 1864. Anulu XXVII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Brasiovu 29 Dec. Cum sta cestiunea un-gur6sca dupa desbaterile adresei in senat. imperialu, toti ar' vr6 se pipaia s6u celu pucinu se dior6sca c6a printr'o sita d6sa. In cercurile senatoriloru imperiali din Ardealu, dupa cum se scrie, inca cer-cula parerea, ca ar' fi cu scopu a se alatura la parti-t'a liberala, standu pentru eluptarea de institutiuni catu de liberali, pentru-ca numai acestea potu aduce si pe magiari in senatulu imp. Totu de ac6sta parere era si partit'a centr. liberala a casei deputatiloru, pana candu vediura programele de invoire prin diurnalele partiteloru in Ungari'a, cari t6te au de base auton-omi'a si egemoni'a s6u supremati'a magiara dupa drep-tulu istoricu. — Intr'aceea si diurn. mag. mai moderate d. e. „P. N.“ ba si „Korunk“ vedu, ca opositiunea din sen. imp. in locu se mai apropia invoirea, mai multu a departat'o, pentru-ca magiar. s'a facutu, dicu ele, mai pre-tensiosu dupa procederea sen. imp.; si invoirea a datu de mai mare dificultate. — Noi se sc6temu aici o com-binare, din care cititoriulu se se p6ta orienta despre situatiunea acestei cestiuni:

Noulu programu, pe care 'lu totu venturara diur-nalele magiare, c6a unu mediulocu de impaciure, d6ca 'i eauti bine in facia, 'lu vedi totu cu fisionomi'a dela 1848. Chiaru si programulu, care 'lu atribue „Presse“ lui Deák (si care pretinde, c6a ceea ce e senatulu an-gustu dincolo de Lait'a, aceea se fia si diet'a din Pest'a pentru provinciele cor6nei ungarice, cu ministri spe-ciali, si apoi se se denum6sca din amend6ue acestea parlamente membrii pentru representanti'a s6u senat. imperialu cu ministri imperiali) este plasmuitu totu pe basea constitutiunei din 1848. — Ce dicu cercurile of-iciose la ac6ste programe? Ecce ce: In diurnalulu of-iciosu „Pr. Ztg.“ intr6ba in caus'a ac6st'a unu cores-pond. of. din Vien'a: Unde ve rataciti cu ideele? Re-visiunea legiloru din 1848 e o conditiune sine qua non de invoire, recunoscuta chiar' si de unguri. A se de-fige o modificare in constitutiunea imperiala, care se inlesn6sca form'a in pertractarea negotialoru comune, asta ar' merge, s'ar' recun6sce si s'ar' si concede; c6a autonomi'a Ungariei in negotiale sale provinciale se se respectese deplenu, inca s'ar' pot6; 6r' despre o in-trupare (uniune) a Croatiei si a Transilvaniei cu Un-gari'a neci vorba nu se p6te face, pentru-ca ac6sta ar' insemn6 a sanction6 „dualismulu in optima forma“; ear' despre urmarile de acilea s'a vorbitu pr6 de a-diunsu, in catu e de prisosu a mai si deschide o-mulu gur'a despre asia ceva.

C6a se pipaimu situatiunea si mai bine, se mai a-daugemu, ca in Vien'a 6r' mai 6se unu diurnalu ma-giaru guvernamentalu „Bécsi Hiradó“ suptu redactiu-nea lui Aur. Kecskemeti, care in f6i'a de proba dove-desce in d6ua articule, ca legea de alegere cuprinsa in art. 5 din 1848 se afla sanctionata de monarchulu cu pucine modificatiuni, si pe temeiuulu acestei legi de alegere s'a constituitu si diet'a din 1861; ac6st'a lege dara numai sufere alta octoire de o lege n6ua electiva pentru conchiamarea dietei; regimulu inse se influin-ti6se acum alegerile dietei viit6re si se nu remana pa-

sivu c6a in 1861, ca-ci de avea regimulu si atunci par-tida in cas'a deputatiloru, ea adiut6 pe partid'a lui Deák in catu mai ca s'ar' fi facutu vre o invoire. Va se dica, ca partid'a regimului pe care o represent6sa „Bécsi Hiradó,“ e multiumita cu legea de alegere din 1861, numai se influintiese regimulu alegerile, c6a se nu remana 6r' cucu. — In articululu alu 2-lea Hiradó nu vede caus'a, de ce se dor6sca cineva retragerea min. Schmerling si schimbarea pers6neloru in ministeriu, pentru-ca d6ca ar' veni la carma capii opositiunei li-berali, d. e. compunetorii adresei, Dr. Giskra s6u Dr. Herbst, Mühlfeld s6u Kuranda, acestia sunt centralisti mai pucinu moderati si de catu Schmerling, cari in prin-cipiu si tendentia toti se intelnescu, numai catu ei im-puta lui Schmerling, ca de ce nu pasiesce mai cu e-nergia; apoi acei liberali inca au de aksioma intoc-ma de mare: ca Austri'a e statu germanu, alu carui punctu de grauitate diace in Germani'a. — 6r', candu spi-ritulu de opositiune ar' da aripi ideei, ca constitutio-nalismulu in Austri'a nu se p6te sustien6, si s'ar' pro-voaca 6r' absolutismulu, atunci ce ar' castiga Ungari'a suptu absolutismu, care cu buna sama nu va fi mai pucinu centralisticu de catu constitutiunea? Autonomi-stii Kaiserfeld, Waser, Rechbauer sunt pucini, neci au formulate tendentiele sale pentru resolvirea causei ma-giare; 6r', partit'a lui Clam, Thun e o combinatiune fe-deralistica, care e contraria tendentieloru magiare (cari vr6u numai egemoni'a s6u supremati'a calarita pe drep-tulu istoricu, dar' neci de catu federalismulu neci alu provinciiloru, cum vreu cehii si polonii, cu atatu mai pucinu alu natiuniloru, cum ar' dori pop6rele, din care cauza slavii s6u si desamagitu convingunduse, ca un-gurii ambla dupa autonomia dualistica, ad. c6a se im-parti6sca cu germanii supremati'a imperiului, estia se p6ta germanisa provinciele si pop6rele slave, si ma-giarii se faca asemenea dinc6ce de Lait'a, din care cauza s'au si recitu intre sine in lupt'a comuna pentru au-tonomia). La spatele partidei federalistice inse ar' st6 atatu centralistii reactionari catu si liberalistii tumultu-anti si natiunea magiara s6u s'ar' arunc6 in braciule aristocratiei si ale reactiunii s6u s'ar' face aliata demo-cratiei moderne. In fine refrange sentinti'a unui bar-batu de statu magiaru, care dise: „s6u noi s6u Schmer-ling“ dicundu, ca ungurii nu in contr'a lui Schmerling, ci cu Schmerling cauta se 'si elupte resolvirea cestiu-nii magiare; pentru-ca celu ce ar' crede din desba-terile adresei sen. imp., ca astadi stau lucrurile in prin-cipiu altumintrelea si nu dupa cum au statu si inainte cu unu anu, acel'a s'ar' f6rte in si el6. --- Inca una pro-ba, c6a simpt6ma pentru actiunea viit6ria:

Schmerling pasiesce prin canc. ungara incetu la resolvirea causei magiare. In comitatulu Aba-Uj-vár se denumi unu comite supremu L6nczy, care cu buna s6ma dupa instructiunile primite printr'una circu-laria litografata tramisa la personalitati mai multu si mai pucinu insemnate din comitatu si arat6 intrarea in oficiu, observandu, ca in 20 va tien6 una congrega-tiune de comitatu, la care se si invita cu cuvintele: „Am on6re a te invit6, c6a pe unu barbatu intieptu si cumpatatu cu asemen6 credintia catra rege si catra patria investitu cu dreptu de votu.“ Prin urmare co-

mitele are plenipotintia mare de a dá si de a si denegá dreptulu de votisare. Cu acésta maniera inca se incerca ómenii; — pana unde va merge, numai evenimentele voru dovedi, inse situatiunea Ungariei, durandu pacea nu va lua alta facia, de catu aceea, cu care si au facutu calculele sale centralistii imp., ad. faci'a constitutiunii din Fauru si a unitatei reprezentantii imp. in Vien'a, unde vedemu, ca se tragu acum si diurnale provinciali magiare si slave si se lucra resolutu in apucat'a directiune. —

Ordine de advocati. Mai. S'a benevoi a ordoná, cá pana ce se va introduce noua ordine de advocati, cei ce dela 1 Ian. 1865 voru primi diploma de advocati se nu fia indreptatiti a practicá de sene advocatur'a, pana candu nu voru primi n'oua concessiune dela cancelari'a de curte, dupace au practisatu 2 ani ca candidati de advocatura, care apoi va decide, déca cutare pote fi advocatu de sene séu ca mai trebie se practisese. —

Acum in Ungari'a se afla la ordinea dilei uná noua miscare si demonstratiune de condeiu, care dovedesce, ca tóte partitele din Ungari'a se unescu cu br. Ötvös in fronte, pentru libertatea negociului si su contr'a sistemei protectionarie, care favorésa pe industrialii dincolo de Lait'a, cá se si vendia manufacturele mai scumpu, de catu candu ar' fi concurentia cu negociulu liberu. Ungurii ad. cea mai mare parte agricultori vedu si aici, ca cu sistem'a protectionistica ei totu perdu, fiendu-ca productele naturale nu afla neci unu spriginu in sistemulu protectionisticu, ci numai in libertatea negociului si industriisii se pre lungescu cu protectiunea manufacturiloru lor.

Cancelari'a de curte magiara a avisatu de nou judecatoriile oficiale din Ungari'a, cá in resolutiunile sale se intrebuintiese limb'a aceea, in care s'au datu plansorile si actele. Totu „Pesti Napló“ scrie, ca organizatiunea de justitia in Ungari'a a si primitu pré inalt'a sanctionare.

In caus'a montiloru revindecati scrie „Debatte“, ca merge la Maiestate una deputatiune din ambele foste regimente din Nasaudu si Orlatu, cá se si dovedéscá de nou dreptulu la muntii revindecati.

Redact. „Concordiei“ — tardiu dupa noi — inca cadu in procesu de presa pentru-ca a publicatu din „Bucinulu“ unu articulu totu in caus'a muntiloru revindecati si cu tóte, ca se dechiarase intr'unu numeru din cele mai próspete, ca nu va a luá martiriu, totusi se condamnă de judeciulu militariu in 24 Dec. la pedépsa de 100 fl. si 4 dile inchisóre la profosu. Judecatile militari procedu mai iute de catu cele civile. — Redact. a apelatu.

Diet'a Transilvaniei. Siedinti'a din 19 Oct. La ordinea dilei e celu mai importantu obiectu ad.

PRELIMINARIULU

pentru fondulu de desarcinarea pamentului pe periodulu financialu 1864 dela 1 Nov. 1863 pana la finea lui Dec. 1864 dupa cum s'a asediatu de comisiunea dietala.

Ref. Klein face una deductiune istorica despre iobagia si apoi cetesce reportulu comitetului si preliminarulu asediatu de comitetu, pe care noi cá pré interesante le-amu publicatu inca in numerii dela 78—82 in tóta estinderea loru inse de aici in colo imprumutamu din „Tel. R.“ de cumva nu ne voru sosi si alte fontani:

„Klein da unu prospetu istoricu despre iobagia, indatoririle, grautatile si in fine stergerea ei. In patent'a de desarcinarea pamentului din 1848 si 1849, se ia privire la aceea, ca mosi'a iobagiéscá trece dela tata la fetioru si asia mai departe, ca tieranulu platesce pentru ea dare si pórtá greutatile publice, cu unu cuventu ca colonii au dreptulu posesiunii, si astufelu proprietariloru li s'au despagubitu numai prestatiunile acelea, ce le facca tieranulu cá posesoru proprietariulu seu superioru, asia in catu despagubirea se mesurá dupa pretiulu prestatiunii in sesi. Cu totulu altumintrea e in patent'a urb. pentru Ungari'a din an. 1853, carea purcede din aeelu punctu de vedere, ca proprietarulu fara privire la titlurile de posesiune ale colonului este posesorulu pamentului urbarialu, si norm'a despagubirei este pamentulu insusi, cá candu tier'a ar' trebui se rescumpere dela proprietarulu insusi pamentulu, ear' nu prestatiunile pentru pamentu, in favorea colonului. Supt acésta influentia a feudalismulu se aduse pat. urb. tranna din an. 1854, carea nu este de catu o nedreptate istorica. — Pana la an. 1815 erá iertatu colonului trannu, a se mutá de pe mosia, déca i erau pré grele conditionile; Tripartitum Pars III., A. 25 § 2 acésta libertate o sterse si legá pre coloni de glia. Acum se inmultira robotele totu in-

tinsu, ér' mosiele se totu micira, dar' cu tóte acestea trebuira se se dè pentru ele aceleasi prestatiuni. La an. 1714 recunoscura staturile aceste apasari, dar' nu le casara. Prin rescriptulu din 25 Fauru 1747 dispuse regimulu o usiurare a coloniloru, dar' fara succesu. La a. 1769 esira asia numitele „puncte“ si se demandá Guvernulu a face unu urbariu, oare inse esi atatu de reu, in catu staturile in sesi trebuira se aduca la a. 1791 prin art. 26 si 27 coloniloru unele usiurari, pana candu in fine la a. 1847 se facu urbariulu cunoscutu. Acum fost'au óre cu dreptu, a se luá de norma prestatiunile acelea, care de unu seculu incóce atatu regimulu, catu si staturile insusi le aflasera pré apasatóre? si fostau mosi'a, carea la inceputulu a. 1848 erá in posesiunea coloniloru, mesuratóre drépta pentru capitalulu de despagubire? Inse sistem'a regimulu din a. 1854 nu voi se scie nimicu de pasurile poporului, si Tranni'a trebui se platéscá desarcinarea pamentului mai scumpa de catu tóte tierile de coróna din imperiu. Boemi'a cu 902 mil. □ si cu 4,778.000 suflete platesce 35,134.971 fl.; Galiti'a cu 1364 mil. □ si 4,632.000 locuitori platesce 90,589.724 fl.; Ungari'a cu 3727 mil. □ si 9,815.000 locuitori platesce 149,710.965 fl.; ér' Transilvani'a cu 1109 mil. □, din cari numai 697 erau supuse iobagiei, si de abiá cu 2 mil. locuitori, platesce preste 80 mil. — Cu tóte acestea pat. urb. din 21 Iuniu 1854 nu se póte neci anulá neci modificá, pentru-ca din ea s'au derivatu de atunci incóce multe drepturi private. Densulu inse e convinsu, ca Tranni'a nu e 'n stare neci a camatui, necum a plati datoriile, cu care o au incarcatu patent'a. Spre dovada, ca Tranni'a nu e in stare de a portá greutatea impusa, aduce, ca din Tranni'a esu contributiuni directe cam 14 mil., si nu este lipsa, cá se mai espuna densulu, ca Tranni'a fara vin'a s'a bolesce de urmarile patentai urb.; ér' medicina pentru acésta bóla nu póte fi alt'a, de catu 1) cá opulu desarcinarei se se controlesem mai bine, 2) cá erorile facute se se complaneze, si 3) cá imperiulu se ne dè concursulu seu. — In fine observa, ca dupa aretarea din 30 Septembrie 1864 capitalulu de desarcinare, ce comitetulu luase in 46,606.360 fl., de atunci incóce, dorere, inca s'au mai urcatu, si ajunse la 47,982.610 fl. Datori'a acést'a este o buruíena veninósa, carea nu scie pana unde va mai cresce; dar' ar' dori, cá se fia espusa gerului de tótna si érna, cá si alte plante din olim'a nóstra.“ (Bravo!)

Ref. regimulu Lazaru, a carui cuventare nu o avem la mana, nefiendu multumitu cu elaboratulu comisiunii pretinse, cá se se faca intr'ensulu corecturele trebuintiése.

Thiemann, in cuventare lunga si meritoria, carea e mai cu nepotintia a o estrage, cuprindiendu in sine calculi aritmetici si deductiuni stricte juridice, espune si densulu relele si neadiunsurile patentei urb. Aceste rele provinu de acolo, ca anulu normalu pentru desarcinarea pamenturiloru este an. 1848, si asia starea de astadi a lucruriloru ar' trebui se se reduca cu 17 ani inderepta, — ceea ce inse e mai cu nepotintia, de óre-ce atatu posesorii, catu si fostii coloni au interesu de a nu spune adeverulu: posesorii cá se capete despagubire catu de grasa, ér' colonii cá se capete pamentu catu de multu. Inse fiinduca patent'a e data odata, si ce este facutu nu se póte face nefaoutu, nu remane alta usiurare pentru tiéra, de catu 1) cá pamentulu, care inca nu este constatetu se se constateze in modu adeveratu, cá nu d. e. pentru unu pamentu in munte, care nu aduce mai nemic'a, se se puna atat'a despagubire cá pentru unulu din siesu; 2) cá esecutarea legei se se controlese catu se póte mai tare prin tóte mediulócele; 3) cá sum'a de 4 mil. fl., ce o pune comitetulu despagubire pentru decime, se se reduca la valórea ei cea adeverata, ca-oi este o nedreptate, cá odata se se despagubéscá pamentulu si a dóu'a óra decim'a din rodirea aceluasi pamentu, ca-ci astufeliu pamentulu se despagubesce de dóue ori. Oratorulu incheia cu aceea, ca ar' dori a fi nu numai controlorulu ordinatiuniloru ministeriulu de finantie, ci si alu dispositiuniloru dietei. (Bravo! Bravo!).

Eduard Herbert nu scie, unde se 'ncépa si unde se termineze vorbirea s'a privitóre la unu obiectu atatu de momentosu, precum este recerinti'a fondulu de desarcinarea pamentului pe a. 1864. Cine priimesce ereditatea tristulu trecutulu dela a. 1860, acela si facia cu pat. urb. se va pune pe terenulu fapteloru complinite si se va apucá de lucru; ér' cine se pune pe terenulu continuitatii de dreptu, acel'a póte pretinde revisiunea patentei. Terenulu acést'a e alu acelor'a, cari ar' trebui se siéda pe bancele cele góle ale dietei. (Bravo!) Nu scie, dice, ce ar' face ei, déca ar' fi aici; dar' póte pentru aceea n'au venitu, cá se nu intre in perplexitati cu trecutulu loru. (Ilaritate). Apoi se slobóde la o tanguire a-

mara asupr'a pat. urb. si a autoriloru ei; ca-ci pecandu in alte tieri fondulu tierii platesce numai $\frac{1}{3}$ la desarcinarea pamentului, pe atunci Tranni'a platesce $\frac{3}{3}$, va se dioa totu; si pe candu Ungari'a, carea e de 5 ori asia de mare cá Transilvani'a si are pamentu mai bunu, are drumuri ferate, are riuri si canale navigabile, platesce desarcinare 149,710.965 fl. pe atunci Tranni'a, carea dupa o proportiune drepta ar' fi se de numai 29,942.193 fl., platesce 74 mil. Si pe candu sumele acestea enorme ar' trebui se le platésca numai acei'a, cari au scapatu de iobagia, pe atunci la ele trebuie se contribuie si cei ce n'au fostu iobagi. I se va reflectá, ca preotimea sasésca inca trage despagubire pentru decime, inse despagubirea acést'a fisculu o scade candu cu $\frac{1}{4}$, candu cu $\frac{1}{2}$, candu cu $\frac{1}{3}$; si déca fisculu partile acestea le ar' dá preciloru romanesci de ambe confesiunile, ar' face tocmai dreptate. — Pat. urb. este tristulu fruptu alu sistemii regimului dela a. 1850—1860. Nobilimea magiara adica caciulia fara séma pre Locotiinti'a de atunci, si acést'a parte din usiurintia, parte cá se facea capitalu politicu pe contulu tierii, adica se impace pre feudalii cu regimulu, li-au datu atat'a, catu n'au acceptatu ei neci odata. Koronka a disu odata, ca nobilimea magiara a lapedatu singura mantau'a cea de aur, deslegandu iobagi'a; densulu inse dice, ca tocmai din contr'a, nobilimea a schimbatu mantau'a s'a cea 'nvechita si sdrantiósa pentru alt'a tivita cu aur si blanita cu ermelinu. Densulu in fine din acésta datoría, ce róde la venitoriulu nostru, ba si alu copiiloru si nepotiloru nostri, nu vede alta scapare, de catu revederea patentei, carea inse n'o propune, pentru ca respectésa drepturile altor'a si tocmai prin acést'a documentésa patriotismulu seu. (Bravo! Bravo!) (Va urmá)

Concertu de Dra Elis'a Circa.

Brasiovu in 31 Dec. In Duminec'a viitórea, a 3-a di de nascerea Dni, va esecutá Dra Elis'a Circa, virtuos'a nóstra in violina, mai multe piese si arii nationale si straine pe scen'a nóstra nationala, dupa unu programu, care e in stare a multumi ori-se publicu, care scie judecá si a pretiui art'a musicci, specialitatea, in care escelá cu atat'a eminentia strabunii nostri. Jun'a nóstra virtuos'a in primavera trecuta a seceratu cu productiunile sale aplausele si complacerile chiaru si ale bucuresceniloru, unde artistii din tóta Europ'a se parendésa fara incetare; si noi asteptamu cu via bucuria sér'a din Duminec'a viitória, care va mai adauge la orgoliulu, la indreptatirea romanului, si cu deosebire a secului frumosu unu altu momentu pretiosu de a se mandri de fineti'a talentelor, care diacu in poporulu romanu de ambe secese, pe cari numai una lumina de cultura se le incaldiésca si se afla in stare a deveni admirabile si inaintea Europei civilizate. Suntemu convinsi, ca cu noi ascépta totu romanulu brasiovénu cu mare sete de a poté resalutá de Dra Circa pe scen'a de artista romana, parol'a onórei nationale!

BUCOVINA. Din Cernautiu scrie „Lloydulu“ de Vien'a, cumca s'a publicatu bugetulu fondului besericeii gr-res. alu Bucovinei: venitul dela Noembre 1863 pana in Dec. 1864 incurse in sum'a 560.757 fl.; spesele 606.717 fl. ad. e unu deficitu de 45.960 fl. Fondulu consta in chartii de statu de 7.230.795 fl. 47 $\frac{1}{2}$ cr.; la privati se afla elocati cu 40%: 525.155 fl. 30 cr. si cu 50%: 2,117.085 fl. 26 cr. Pentru edificarea resiedintiei episcopesci din sum'a destinata de 721.521 fl. s'au preliminaru 109.087 fl.

CROATIA. Varasdinu 17. Dec. Lui „G. C.“ i se scrie, ca propunerea din adunarea generale de comitatu, cá se nu se mai tiena congregatiuni de acestea, ci se se lese tóta puterea in mana administratorului, a produsu o eseporatiune curiósa, in care si chiar' Kukuljevic afirmá, ca cu adunarile de comitatu se jóca acum comedia de trei ani in cóce, pentru-ca totu cercula de activitate i sa subtrasu comitatului ér' elu, ca administratoru, neci n'are lipsa de investirea cu potestate din partea comitatului, fiindu-ca o are dela Mai. S'a, radimata in instructiuni, dela care elu n'a se va departá. Cei ce tienu, ca activitatea congregatiuniloru de comitatu e unu jocu de comedia, acelora le sta in voia a remané afara. Ventulu acestu rece de constitutionalismu absolutisticu se crede, ca vine dela culcusiulu seu.

Cronica esterna.

In ITALIA in camer'a a 2 a d. 17 din caus'a desarmarii propuse dep. Finti, cá armat'a italiana se sté gata de bataia, cá se nu remana inderetrulu celei austriace si nu i place de locu politic'a desarmarii. Lamarmora min. prim. raspunde, ca nu vreu a depune sabi'a, ci numai a o baga in teocu, dar' bine ascutita si gata de lupta. Austri'a nu ne va ataca ea cea d'antaia, de acésta sum convinsu; apoi se mai sciti, ca I-

tali'a e pentru sustinerea cumpaneii drepte europene intocma de necesaria, cá si monarchi'a austriaca. Avemu datoría a incungiura resbelulu, dar' déca va prorumpe, atunci, créda Finti, ca toti vomu fi un'a, dar' resbelulu va fi crancenu. — Deci se decise desarmare moderata. — Germani'a procede in céta. Franci'a, Angli'a si Rom'a tacu. Rusi'a planuesce sumutia si pandésce, Americ'a sangera.

ROMANIA. Bucuresci 24 Dec. In 11 Dec. senatulul Romaniei s'a constituitu prin alegerea biuroului seu definitivu pentru sesiunea de acum. Biuroulu e compusu de dn. C. Hurmuzache, cá v.-presiedinte (presiedinte e mitropolitulu) A. St. Catargi, C. Costescu, A. Teriachiu, C. Cerchezu, secretari. I. Marghiolomanu, I. Vitu cuestori.

Cam'er'a deputatiloru inca nu si-au finitu rectificările alegeriloru de care se ocupa. Presiedintele acestei camere pe acum dn. Constantinu Negri si v.-presiedinte gen. Florescu.

Pana candu vomu publicá mai pe largu legea despre organizarea armatei, se scimu, ca acést'a va constá din armat'a sustatóre cu reserva si din militia, care consta din do-robanti, granitari cu rezervele lor, si ca ver'ce romani nascutu séu naturalisatu sunt obligati la militia dela anulu 20—50. Capitulatiunea e pe 6 ani, 4 ani in servitiu activu si 2 in reserva, ér' la militia din contra. In casuri estraordinari póte regimulu chiamá sub arme si dela 17 ani incependu.

Organisatiunea besericeii rom.-ort. e basata pe nedependinti'a de alte beserici, suptu unu sinodu centrale pentru unitate, de altufeliu suptu direct'a administratiune a respectiviloru archierei diecesani, si numai in unirea dogmatica intra sinodulu in consultatiuni cu bes. de Constantinopole. Calugarii inse numai dela anulu 60 in susu si calugaritie dela 50 in susu se voru mai admite la cinulu calugarescu. —

Bucuresci 30 Noembre. calind. v. (Extractu din o scrióre privata). Faim'a pe care o respandisera de aici in vér'a trecuta doi evrei nemtiesci in gazetele nemtiesci, cumca unu nuncius apostolicus dela Rom'a s'ar' afla in Bucuresci cu scopu de a tracta cu regimulu romanescu despre incheierea unui concordatu relegiosu, este totu asia adeverata cá si tóte mintiunile pe care le citiramu de aici in totu cursulu acestui anu despre trebile tierii nóstre. Nu este neci atata adeveratu, cumca Domnulu tierii in timpulu petrecerii sale la Constantinopole ar' fi promisú asia ceva agentiloru papei. Adeverulu este numai atata, ca dn. Salanderi episcopulu r. catolicu din Moldov'a denumitu inse de curundu simtiendu 'si de a sa datorintia a se infaciosiá la M. S'a Domnulu, in lun'a Octobre se abatú si pe aici, unde fiindu bine priimitu dupa vechi'a datina a tierii nóstre, a si petrecutu aici cateva dile; eara fiindu-ca venirea lui s'a nemeritu tooma pre candu se publicasera de catra gubernulu nostru mesurile luate pentru fundarea unui seminaru catolicu in Iasi,*) asia se vede ca acésta impregiurare a datu ocasiune de a se re'mprospetá faimele de mai nainte.

Déca totusi ar' poté fi la noi vreodata vorb'a de vreunu concordatu, apoi acelasu s'ar' intielege numai despre locuitorii romano-catolici din Romani'a si neciodata despre beserice'a nóstra domnitóre; pentru-ca déca s'a vorbitu la noi inca si despre schimbarea calindariulu Iulianu cu celu Grigorianu, apoi eu credu, ca nimini nu mai este atatu de marginitu si ignorantu, pentru-cá se cunósca, cumca schimbarea calindarielor este curatu numai tréb'a astronomiloru, eara nu a bisericanelor, cari n'au invatiatu sciinti'a astronomiei si nu cunoscú mesurile timpului; eara tiér'a va priimi schimbarea dovedita de astronomi atunci, candu va afla ea cu cale, precum au urmatu si svedesii, anglesii si nemtii protestanti.

In catu pentru catolicii din tiér'a nóstra, apoi ei la noi se bucura de cea mai mare libertate si nu credu cá ei se fia atatu de simplii, pentru-cá se voiésca a schimba starea lor de astadi cu ori-ce concordatu. Cine vreodata se amestecá la noi in trebile relegiöse ale catoliciloru? Cine le-a facutu vreodata oea mai mica sila séu deadreptulu séu pe ascunsu, pentru-cá se se abata dela beserice'a lor? Nimeni, pentru-ca este vechia macesima a gubernelor tierii nóstre de a fi catu se póte mai tolerante catra confesiunile crestine de catolici si si protestanti; cumca inse adesea vei afla la noi mai multa simpathia catra protestanti, de oatu catra catolici, pricin'a este ca acestia ne sunt cunoscuti cá cei mai toleranti in tóta

*) Vedi in „Monitorulu oficialu“, vedi si „La voix dela Romanie“ Nr. 51 etc.

privinti'a, apoi si mai muncitori. De altumintrea gubernulu n'are nimicu in contr'a purtarii catoliciloru de aici; numai frecarile si intrigele relegiose si spiritulu persecutoru de a i-re a arunca si asupr'a celoru de aici óresicare umbra.

Este adevératu ca celoru 50 mii secu catolici*) din Moldov'a nu le pré merge bine in trebile loru besericesci si scolastice; nu credu inse cá se fia cineva atatu de nerusinat, pentru-cá din pricin'a acésta se afle vina séu romaniloru, séu besericeii, séu gubernului loru. Catolicii moldavo-romanesci stau de adreptulu sub scaunulu Romei; dela institutele de propaganda li se tramitu preoti si protopopi italieni, eara nu unguri; acei italieni trebuie se invetia mai antaiu romanesce pentru-cá se se póta intielege cu enoriesii (poporenii) loru, pentru-ca unguresce nu potu invatia de locu; prin urmare limb'a si nationalitatea aceloru unguri suferu ce e dreptu; acésta inse este voi'a Romei, eara nu a gubernului séu a legislatiunii moldavo-romanesce. In tiér'a nóstra au mai multe comune grecesci, bulgaresci, protestantice, evreesce scóle in limb'a loru nationala si nimini pe lume nu ia opritu vreodata dela acésta; totu ce se cere dela acei straini naturalizati aici este, cá déca voru se inaintese in functiuni publice, se invetia neaparatu limb'a tierii catu se póte mai bine, eara in alta privintia nu li se face neoi o sila. Greci, bulgari, francesi, nemti au publicatu si mai publica in tiér'a nóstra diurnale si carti in limb'a loru si nimini nu 'i opresce, ba inca gubernulu a si subventionatu pe unele din acelea, precum a subventionatu si parochi'a protestanta din Bucuresci si institutul catoliceu de fetitii alu sororiloru englese.***) Deci déca ungurii din Moldov'a isi perdu mereu limb'a si nationalitatea, acésta perdere totu nu se póte impedece prin concordate, ci póte fi ca tocma prin unele cá acelea s'ar' perde si mai curundu.

Scurtu si bine, la noi nu este intolerantia, nu trebuie neci unu concordatu, pentru-cá se nu ne facemu si noi intoleranti. Déca catolicismulu voiesce numai se se apere, eara nu se faca proseliti, apoi aperese in contr'a l. Voltaire, Strauss, Renan etc., in contra rationalistiloru, nedeistiloru, ateistiloru, panteistiloru, carii amerintia surpare la ori-ce relege positiva, prin urmare si lui si celei ortodocse dintr'odata, precum se póte vedé in tóta Europ'a, in Americ'a si — chiaru in Greci'a, eara Dv. pe acolo vedeti de va maturati pe la usile Dvóstre si mai incetati de a implé archivele gubernului cu acusatuni reciproce si adesea cu totulu ridicule. —

— In 10 Dec. v. a publicatu „Monitorulu“ Romaniei legea pentru vendierea tutunului si tabacului cá unu dreptu eschisivu alu statului, si dela 1 Maiu a. v. va fi si aici monopolulu de tabacu intr'odusu. Totudeodata se mai publicá si legea pentru starea martiala séu de asedia, prin care Domnitoriulu se face indreptatitu a dechiará starea de asedia, ori-in ce provincia s'ar' amenintia ordinea si securanti'a publica. — Asemené s'a promulgatu si regulamentul museului de sciétiile naturali in Bucuresci.

Maiestatea S'a r. apostolica cu resolutiunea din 21 Dec. a benevoitu a denumi pe consiliariulu guv. Gustav Groisz v.-presiedinte alu r. guverniiu transilvanu.

*) Csángo magyarok.

**) Englische Fräulein, venite sub conducerea contesei Ana Engel din Bavari'a in dilele caimacamiei lui Ales. D. Gica pela 1856—7.

Nr. 31472—1864.

CONCURSU.

2—3

Indurandu se Maiestatea S'a c. si ap. r. r. a concede pré gratiosu cu pre inalta s'a decisiune din 10 Augustu an. tr. in casulu acela, ce docentii privati ar' voli a prelege studiale la academiile c. r. juridice din Sabiu si Clusiu in limba romana, se se primésca la studiele respective deschilinitu 2—3 docentii privati, — cari pentru ca voru prelege 4—5 óre pre septemana deosebu studiale practice (colegia practica) voru poté fi recomandati la castigarea unei remuneratiuni semestrale in sum'a de 200 fl. pana la 250 fl. avendu pre lunga acésta inca indreptatirea, a primi dela auditorii mai avuti didactrulu pre fiesce care semestru, — in casu inse, candu le ar' tiené prelegerile acestea vre unu profesorulu ordinariu academicu, — atunci acest'a va poté fi recomandatulu la una remuneratiune semestrale de 150—160 fl. —

La urma se observa inca, cumca tempulu intrebuintiatu la vre academia in calitate de docente privatu, nu se va numera intre anii d servitiu de statu. —

Volitorii de a concurge la acestu postu au de a predá suplicele loru de concurentia, pana in 10 Fauru 1865 directiuniloru academiice respective. —

Sabiu 28 Noembre 1864.

Dela gubernulu regiu transilvanu.

Nr. 32250 1864.

PUBLICATIUNE.

2—3

Lectorariulu germanu pentru clas'a a III-a scóleloru capitale ro mane a esito de sub tipariu la provediatura c. r. de carti scolare din Vien'a. —

Cea-ce se aduce prin acésta la cunosciintia publica — pre lungi aceea observare, — cum-ca unu exemplariu din numita carte constá 40 cr. v. a.

Sabiu in 2 Decembre 1864.

Dela gubernulu regiu transilvanu.

Nr. 135—1864.

EDICTU.

2—3

La institutul politechnicu c. r. din Viena a devenitu inca unu stipendiu de 210 fl. pre anu aplacidatu din fondulu comerciale transilvanu, afora de acela publicatu cu ordinatiunea guv. din 2. Brumariu a. c. Nr. 30,781 1864 in vacantia.

Spre conferirea acestui stipendiu ardelénu se escrie prin acesta concursu.

Competitorii au a susterne cererile loru bene documentate pana in 20. Ianuariu 1865, prin autoritatile competente acestui guvernulu r.; lunga cererile loru au inca a aclude unu reversu, in poterea caruia se oblega, in casu, candu ar castiga stipendiulu, a servi in Transilvania, séu, déca acést'a nu voru voli, a plati stipendiulu primitu numitolui fondu indereptu.

Dela guvernulu regiu transilvanu.

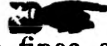
Nr. 1149 civ.

DECISIUNE.

2—3

Dupa-ce Theresia Rusu veduva dupa Sándor Mozes si fiulu loru Sandoru Mauritiu, pe longa tóte ca prin publicarea acestui tribunatu din 17 Sept. 1863 Nr. 515—693 s'a curentatu si respective provocatu a se presentá in antea acestui tribunatu, totusi in terminulu prefiptu de unu anu, aceia neci aici nu s'au presentatu, neci la curatorele ad actum Franciscu Ribitzey nu s'a facutu cunoscutu de mai sunt ei in viétia séu ba; dreptu aceea Rusu Theresia veduva lui Mozes Sandor si fiulu acestora Mauritiu Sandoru din Baia de Crisiu, se deschiaru prin acésta de morti. —

Din sesiunea tribunalului civile alu comitatului Zarandu tienuta in Baia de Crisiu in 22 Noembre 1864.

 Catra P. O. nostri cetitori! Apropianduse finea anului si incetarea prenumeratiunii vechi, sunt rogati — in interesulu natiunei — toti amicii publicitatii romane a ne da caldurosulu seu concursu si pe viitoriu, cá se ne aflamu in stare a eda ambele foi.

Pretulu prenumeratiunii se afla in fruntariu si fiindu-ca cu Nr. viitóri incetésa abonamentul trecutu, se binevoiti a grabi cu tramitarea nóuei prenumeratiuni, ca esperiinti'a de atata dauna nu ne va lasa a soóte mai multe esemplare de suptu téscu de catu, pe cate va fi sosita prenumeratiunea.

P. O. nostri Domni Corespondenti si sprijinitori vechi si noi ai foiloru acestora sunt rogati a nu osteni intru indemnulu si confaptuirea dovedita pentru sustinerea vietii acestoru foi atatu de oredintiose binelui si intereselor natiunei. —

Cursurile la bursa in 30. Decembre 1864 sta asia :

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 45 cr. v.
Augsburg	—	—	114 „ 25 „
London	—	—	114 „ 70 „
Imprumutulu nationalu	—	—	79 „ 90 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	71 „ 55 „
Actiile bancului	—	—	778 „ — „
„ creditului	—	—	174 „ 80 „

Obligatii desarcinarii pamentului in 25. Decembre 1864 :

Bani 71.50 — Marfa 71.75